

BACHELORTHESIS POLITICOLOGIE

EEN KWANTITATIEVE STUDIE NAAR HET EFFECT VAN POLITIEK VERTROUWEN OP LOKALE POLITIEKE PARTICIPATIE IN AMSTERDAM

Naam: Sam van Grondelle
Studentnummer: 10574247
Begeleider: E. A. de Blok
Tweede lezer: T.W.G. van der Meer
Datum: Januari 2019
Aantal woorden: 8505

Universiteit van Amsterdam

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
2	THEORETISCHE ACHTERGROND	5
2.1	POLITIEKE PARTICIPATIE	5
2.2	POLITIEK VERTROUWEN	8
2.3	POLITIEK VERTROUWEN EN POLITIEKE PARTICIPATIE	9
2.4	CONTROLEVARIABLEN	12
2.5	CASUS AMSTERDAM	13
3	DATA EN METHODE	13
3.1	DATA: AMSTERDAMSE BURGERMONITOR 2017	13
3.2	AFHANKELIJKE VARIABLEN: POLITIEKE PARTICIPATIE.....	14
3.3	ONAFHANKELIJKE VARIABLE: POLITIEK VERTROUWEN.....	15
3.4	INTERACTIE-EFFECT: POLITIEKE <i>EFFICACY</i>	15
3.5	CONTROLEVARIABLEN: DEMOGRAFISCHE KENMERKEN, POLITIEKE INTERESSE EN SOCIAAL KAPITAAL.....	16
3.6	METHODE: LOGISTISCHE REGRESSIEANALYSE	16
3.7	DESCRIPTIEVE STATISTIEKEN	18
4	RESULTATEN	19
4.1	FORMELE PARTICIPATIE IN AMSTERDAM.....	19
4.2	BUITENPARLEMENTAIRE PARTICIPATIE IN AMSTERDAM	20
4.3	STEMMEN IN AMSTERDAM.....	22
5	CONCLUSIE	24
6	DISCUSSIE	24
6.1	VERSCHILLEN EN OVEREENKOMSTEN NATIONALE EN LOKALE POLITIEK.....	25
6.2	DE AMSTERDAMSE POLITIEK	26
6.3	BEPERKINGEN EN VERVOLGONDERZOEK	26
6	LITERATUUR	27
7	APPENDIX	29

ABSTRACT

In deze scriptie is aan de hand van een logistische regressieanalyse onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre politiek vertrouwen van invloed is op politieke participatie in Amsterdam. Voor het onderzoek is de data van de Amsterdamse Burgermonitor 2017 gebruikt. Het onderzoek richtte zich op stemmen, en formele (conventionele) en buitenparlementaire (onconventionele) vormen van participatie. Uit de resultaten is gebleken dat politiek vertrouwen van negatieve invloed is op de kans om formeel of buitenparlementair te participeren in Amsterdam. Er is verder geen effect gevonden voor politiek vertrouwen en de kans om te gaan stemmen. Ondanks de gevonden effecten is gebleken dat de kans op politieke participatie slechts minimaal wordt beïnvloed door de mate van politiek vertrouwen.

1 INLEIDING

‘De klassieke verzorgingsstaat verandert langzaam maar zeker in een participatiesamenleving. Van iedereen die dat kan, wordt gevraagd verantwoordelijkheid te nemen voor zijn of haar eigen leven.’

Deze woorden sprak koning Willem Alexander uit bij zijn troonrede in 2013 (Rijksoverheid, 2013). Hij benadrukt dat de rol van de Nederlandse overheid aan het veranderen is en dat er meer verantwoordelijkheid bij de burger zelf komt te liggen. Ook op het gebied van politieke participatie wordt er meer verwacht van de burger. Op lokaal niveau zijn gemeentes aan het experimenteren met nieuwe vormen van participatie om de burger meer te betrekken bij de gemeentelijke politiek. Vormen als (raadgevende) referenda, zeggenschap over buurtbudgetten en coproductie van beleid zijn de afgelopen jaren de revue gepasseerd (van der Meer en van der Kolk, 2016). Het thema ‘laat los’ is een belangrijk onderdeel geworden in het vocabulaire over de vernieuwing van de lokale democratie (Tonkens et al., 2015, p. 29). Dit volgt uit de bevinding van de Raad voor het Openbaar Bestuur (2012): ‘politici en bestuurders moeten leren loslaten, durven zeggen dat de overheid niet overal over gaat. Zij kunnen niet elk probleem oplossen of elk gevaar uitsluiten.’ (p.10).

De nadruk op het belang van participatie op lokaal niveau is door de decentralisatie nogmaals vergroot. Verantwoordelijkheden op het gebied van werk, zorg en jeugd vallen sinds 2015 onder de jurisdictie van de gemeenten. Hiermee neemt de lijst van verantwoordelijkheden van de gemeente toe en wordt er van de burger verwacht dat deze actiever gaat bijdragen (van der Meer en van der Kolk, 2016). De gemeente Amsterdam wil ook inzetten op actievere lokale participatie. Jeroen van Berkel onderdeel van het dagelijks bestuur van Amsterdam West stelt het volgende: ‘in het huidige tijdsbeeld zien we mogelijkheden voor een democratie die interactief en dynamisch is. De inspraak van Amsterdammers zou wat ons betreft niet alleen vaker moeten, maar ook directer en onderwerp-specifieker.’ (van Berkel, 2015).

Hier schuilt echter ook een gevaar voor de (lokale) democratie. Uit onderzoek blijkt dat voornamelijk hoogopgeleide, autochtone burgers van middelbare leeftijd participeren (van der Meer en van der Kolk, 2016). Lijphart (1998) stelt dat deze ongelijke verdeling in participatie, ongelijke invloed in de politiek oplevert. Dit resulteert in dat het beleid voor hen gemaakt wordt die het meest participeren. Met het oog op alle verantwoordelijkheden die de gemeente draagt kan dit kwalijk zijn voor groepen die niet of weinig participeren. Onderzoek naar wat de drijfveren zijn van burgers om te participeren in de gemeentelijke politiek is van belang om iedere burger te kunnen betrekken bij het politieke proces.

Politieke participatie kent verschillende vormen. Binnen de literatuur wordt er een onderscheid gemaakt tussen vormen die vanuit de overheid georganiseerd worden zoals stemmen of lid worden

van een politieke partij en vormen die door burgers zelf geïnitieerd worden zoals lid zijn van een actiegroep of het tekenen van een petitie (van Deth, 2014). Politiek vertrouwen wordt binnen de literatuur omschreven als een politieke attitude die effect heeft op deze verschillende vormen van politieke participatie. Twee opvattingen heersen binnen de literatuur over dit onderwerp. Ten eerste wordt verwacht dat politiek vertrouwen van positieve invloed is op politieke participatie. Dit gaat dan wel om specifieke vormen die vanuit de overheid georganiseerd worden (Almond en Verba, 1963; Barnes en Kaase, 1979). Ten tweede wordt verwacht dat politiek wantrouwen van positieve invloed is op politieke participatie. Dit gaat om vormen die geïnitieerd worden door de burger en zich op de gevestigde politieke elite richten (Hooghe en Marien, 2013; Norris, 1999). Vanuit de literatuur wordt ook gesteld dat beide verbanden afhankelijk zijn van de mate van politieke *efficacy* of te wel het gevoel van de burger dat deze invloed heeft op de politiek. Als een burger zijn eigen politieke capaciteiten vertrouwd en het gevoel heeft dat de overheid mogelijkheden biedt om invloed uit te oefenen en responsief is naar de wensen van de burger, zal deze eerder geneigd zijn om te participeren (Easton 1965; Verba et al. 1995).

Veel van de onderzoeken die gedaan zijn naar het verband tussen politiek vertrouwen en participatie zijn op nationaal niveau uitgevoerd. Deze scriptie heeft als eerste doel om te onderzoeken of deze verbanden ook op lokaal niveau gelden en als tweede doel een bijdrage leveren aan het debat dat de gemeente Amsterdam voert over politieke participatie. Dit leidt tot de volgende hoofdvraag: in hoeverre is politiek vertrouwen van invloed op politieke participatie in Amsterdam?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden wordt er eerst een overzicht gegeven van de bestaande literatuur over dit onderwerp. Daarna wordt de gehanteerde methode besproken en worden de resultaten van de analyse behandeld. De scriptie wordt afgesloten met een conclusie en discussie van de resultaten.

2 THEORETISCHE ACHTERGROND

De concepten politiek vertrouwen en politiek wantrouwen worden binnen de literatuur beschreven als verklaringen voor (het ontbreken van) politieke participatie. In deze sectie worden de concepten politieke participatie en politiek vertrouwen besproken. En wordt het verband tussen beide concepten toegelicht.

2.1 Politieke participatie

Politieke participatie is een van de grondbeginselen van de representatieve democratie. Door te participeren kunnen mensen hun eisen kenbaar maken aan een groter publiek, overheden controleren en politici verantwoordelijk houden voor hun daden. Een democratie is ondenkbaar als mensen niet

vrij kunnen participeren om zo invloed uit te kunnen oefenen op de overheid (Teorell et al., 2007) Ongelijkheden in participatie leiden tot ongelijkheden in de responsiviteit van de overheid. De personen die het meest kunnen of willen participeren zullen ook het best vertegenwoordigd worden (Verba et al., 1997; Lijphart, 1998).

Politieke participatie op lokaal niveau speelt een andere rol voor de burger dan participatie op nationaal niveau. Burgers voelen zich op lokaal niveau politiek gezien effectiever en begrijpen de politieke situatie beter dan op nationaal niveau (John, 2001). Verder staan lokale kwesties als de woningmarkt, zorg en openbare orde dichter bij de burger (Fitzgerald en Wolak, 2016). Dahl en Tufte stellen dat burgers de lokale politiek als toegankelijker en beheersbaarder ervaren dan de nationale politiek (1973). De gemeente Amsterdam draagt verantwoordelijkheid voor deze lokale kwesties. Waardoor verwacht kan worden dat de gemeentelijke politiek in Amsterdam anders benaderd wordt dan de nationale politiek.

Politieke participatie wordt in de meest ruime zin gedefinieerd als de activiteiten van burgers om de politiek te beïnvloeden (van Deth, 2014, p. 351). Voor deze ruime definitie wordt bewust gekozen aangezien het concept politieke participatie niet een vast gegeven is. Dalton (2008) levert kritiek op auteurs die een daling in politieke participatie over tijd beschrijven omdat ze een te nauwe definitie hanteren en niet constateren dat participatie aan verandering onderhevig is.

Als toevoeging op de ruime definitie stelt van Deth (2014) vier punten op die vaak in de literatuur terugkomen: (1) politieke participatie is een actieve handeling, (2) politieke participatie wordt uitgevoerd door burgers, niet door politici of lobbyisten, (3) politieke participatie moet vrijwillig zijn en niet opgelegd door de wet, (4) politieke participatie richt zich op de overheid, politici en het overkoepelende politieke systeem. (van Deth, 2014, p. 352). Aan de hand van deze basisvoorwaarden onderscheid van Deth vier verschillende vormen van politieke participatie.

Politieke participatie-I: Minimalistische definitie

De minimalistische vorm wordt georganiseerd door de overheid. Gedacht moet worden aan vormen als: stemmen, contacteren van politici, lid zijn van een politieke partij. Vaak omschreven als conventionele participatie of institutionele participatie. Van belang is dat het hier om gaat participatie die plaatsvindt binnen de politieke arena onder de jurisdictie van de overheid (p. 356).

Politieke participatie-II: Doelgericht overheid

De gemeenschappelijke deler van doelgerichte participatie is dat deze vormen niet plaatsvinden in de politieke arena maar wel gericht zijn op de arena. Deze vormen worden vaak gedefinieerd als

onconventionele, elite-uitdagende participatie. Hierbij moet gedacht worden aan het tekenen van een petitie, demonstreren, politieke standpunten uiten op sociale media of straten blokkeren (p. 357).

Politieke participatie-III: Doelgericht gemeenschap

De tweede doelgerichte vorm van participatie richt zich op problemen in de buurt. Deze vorm richt zich niet direct op de politieke arena en is zo onderscheidend. Hierbij moet gedacht worden aan burgerinitiatieven of buurtcomités. Belangrijk bij deze vorm is dat het hier gaat om acties van burgers die gericht zijn op het helpen van andere burgers en dat ze acties niet in de privésfeer plaatsvinden. Vaak beschreven als *civic engagement* of sociale participatie (p. 358).

Politieke participatie-IV: Motivatie

De laatste vorm van politieke participatie vindt ook plaats buiten de politieke arena, richt zich niet op politieke actoren of collectieve problemen. Het gaat hier om alle niet-politieke activiteiten die wel een politiek doel hebben. Hierbij moet gedacht worden aan het boycotten van producten om zo een houding te tonen ten opzichte van kwesties die de persoonlijke sfeer raken (p. 359-360).

Ook in Amsterdam zijn er verschillende mogelijkheden om lokaal te participeren die zowel binnen als buiten de politieke arena plaatsvinden. Zo hebben mensen de mogelijkheid om actief te zijn voor een lokale politieke partij of kunnen zij contact opnemen met ambtenaren en politici. Maar mensen kunnen ook zelf actiegroepen starten of petitie's ondertekenen. In deze scriptie wordt de keuze gemaakt om politieke participatie-I te vergelijken met een samenvoeging van politieke participatie -II, -III en -IV. Waarbij deze varianten respectievelijk formele politieke participatie (binnen de politieke arena) en buitenparlementaire politieke participatie (buiten de politieke arena) worden genoemd. Deze keuze is gemaakt omdat het inzichten biedt in hoe politiek vertrouwen zich verhoudt tot participatie binnen en buiten de politieke arena.

Stemmen

Er wordt voor gekozen om het verband tussen politiek vertrouwen en 'lokaal stemmen' los van formele participatie te analyseren. Deze keuze wordt gemaakt omdat de participatiedrempel voor stemmen minder hoog lijkt te zijn. Dit is ook terug te zien in figuur 1. Hieruit blijkt dat ongeveer 70 van de 100 Amsterdammers in de Burgermonitor aangaven te gaan stemmen. Terwijl bij formele en buitenparlementaire participatie respectievelijk ongeveer 13 van de 100 en 28 van de 100 burgers aangaven zodanig te participeren. Beargumenteerd kan worden dat stemmen als vorm van participatie

zich onderscheid door dat het de minste moeite kost en de meest genormaliseerde vorm van participatie is in de representatieve democratie (Wolak, 2018).

2.2 Politiek vertrouwen

Vertrouwen is in algemene zin relationeel en domein specifiek. Dit houdt het volgende in: A vertrouwt B om X te doen. Vertrouwen heeft altijd een object (B), dit kan een persoon, groep of institutie zijn. En een actiedomein (X) waarbinnen vertrouwen gegeven of ontnomen wordt. Het beginsel van vertrouwen houdt in dat A beoordeeld of B te vertrouwen is, dat hij of zij in het belang van A competent en integer handelt (Citrin en Stoker, 2018).

Ook politiek vertrouwen loopt via deze lijnen. Politiek vertrouwen wordt gedefinieerd als een evaluatieve oriëntatie richting de overheid, of te wel hoe goed deze overheid presteert op basis van de normatieve verwachtingen van burgers. Burgers verwachten immers dat de overheid competent, zorgzaam, verantwoordelijk en voorspelbaar handelt (van der Meer, 2010, p. 519). Deze definitie gaat gepaard met het idee dat overheidsinstanties en autoriteiten moraal en legaal valide zijn (Miller, 1974: p. 989). Uit deze definitie wordt duidelijk dat er een splitsing bestaat tussen vertrouwen ontwikkelt uit concrete evaluaties en een abstracter idee van vertrouwen in het gehanteerde politieke systeem.

Dit onderscheid tussen het evaluatieve aspect en de houding op abstracter niveau ten opzichte van het politieke systeem kent zijn oorsprong in het werk over politieke steun van David Easton (1975). Easton maakt onderscheid tussen specifieke en diffuse steun. Specifieke steun richt zich op politieke objecten zoals de huidige Amsterdamse gemeenteraad of de burgemeester. Deze vorm van steun is afhankelijk van de prestaties van de politieke objecten. De steun kan vervallen als de prestaties niet naar verwachting zijn. Diffuse steun richt zich op het bredere idee van gehanteerde het politieke systeem en is minder gevoelig voor korte termijn evaluaties. Volgens Easton is politiek vertrouwen een typische uiting van diffuse steun (p. 447).

Norris (2011) bouwt voort op dit onderscheid en stelt dat politiek vertrouwen zich richt op bepaalde politieke objecten. Zij stelt dat vertrouwen van diffuus naar specifiek loopt, alleen worden de meest diffuse en specifieke objecten buiten beschouwing gelaten. De nadruk van vertrouwen ligt vooral op de objecten, instellingen en procedures die deze uitersten in het spectrum aan elkaar verbinden (van der Meer, 2017). In de context van de gemeente Amsterdam zijn de gemeenteraad en het college van Burgemeester en Wethouders goede voorbeelden. Het gaat hier dan niet zozeer om de huidige raad of het huidige college maar om het idee dat deze instellingen zo ingericht zijn dat zij de democratische waarden van het systeem vertegenwoordigen en de mogelijkheid bieden om actoren aan het meest specifieke einde van het spectrum verantwoordelijk te kunnen houden voor hun prestaties.

Wantrouwen, scepsis en cynisme

Politiek vertrouwen weerspiegelt positieve evaluaties ten opzichte van politieke objecten in een situatie van onzekerheid of kwetsbaarheid. Wanneer dit vertrouwen ontbreekt betekent het niet direct dat er sprake is van onherstelbaar wantrouwen. De burger zal zich eerst sceptisch opstellen voordat hij of zij compleet cynisch wordt ten opzichte van de politiek. Deze tussenfase is cruciaal voor een democratisch systeem. Een persoon kan namelijk wel vertrouwen hebben in de democratische waarden maar zich sceptisch opstellen ten opzichte van de huidige politieke actoren. Zo blijven burgers betrokken en worden zij gemotiveerd om toezicht te houden op de prestaties van deze actoren. (van der Meer, 2017) Een balans tussen vertrouwen en wantrouwen is noodzakelijk voor de werking van de democratie. Te weinig vertrouwen kan leiden de erosie van het maatschappelijk middenveld. Terwijl te veel vertrouwen ertoe kan leiden dat de burger politiek apathisch wordt en hierdoor de controle over de overheid verliest (Gamson, 1968)

Lokaal politiek vertrouwen

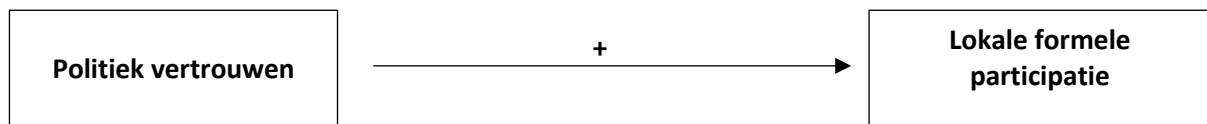
Vertrouwen in de lokale politiek is niet simpelweg een reflectie van het vertrouwen in de nationale politiek. Er is een wisselwerking tussen de mate van vertrouwen in lokale autoriteiten en de mate van decentralisatie waarneembaar. Fitzgerald en Wolak (2016) tonen dat in landen met een hoge mate van decentralisatie, de lokale overheden meer vertrouwd worden dan de nationale overheden. Verder heeft de kwaliteit van het lokale leven meer invloed op het vertrouwen in de lokale politiek dan op het vertrouwen in de nationale politiek. Ook hier geldt de regel dat de prestaties van de lokale overheden belangrijk zijn voor het ontwikkelen van politiek vertrouwen. Wanneer een burger vertrouwen heeft in de nationale politiek hoeft dit niet inherent te betekenen dat een burger ook vertrouwen heeft in de lokale politiek en vice versa. Vertrouwen in de lokale politiek kan daarom als een los gegeven beschouwd worden.

2.3 Politiek vertrouwen en politieke participatie

Het verband tussen politiek vertrouwen en politieke participatie is intensief onderzocht. Waarbij er een ontwikkeling heeft plaatsgevonden van stemmen als het te onderzoeken object van participatie, naar een breed scala aan mogelijke politieke activiteiten (Pettersen en Rose, 1996). Dit is in lijn met Dalton (2008) zijn stelling dat politieke participatie aan verandering onderhevig is. Veel onderzoek naar dit verband tussen vertrouwen en participatie is op nationaal niveau afgenomen. De mechanismes die op dit niveau gelden zijn echter niet per definitie verenigbaar met de mechanismes die op lagere politieke niveaus gelden. Dit onderzoek naar hoe vertrouwen en participatie zich in Amsterdam tot elkaar verhouden zal hier inzicht in bieden.

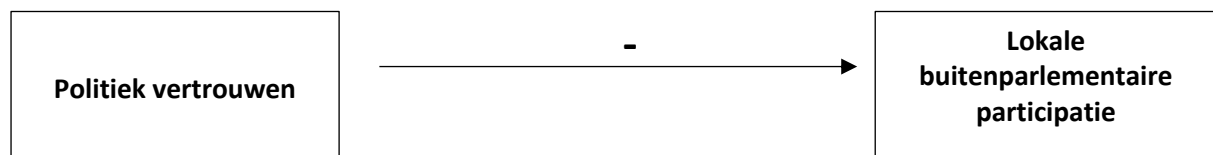
Zowel politiek vertrouwen als wantrouwen kunnen een motivatie zijn voor politieke participatie. Het traditionele argument van Almond en Verba (1963) houdt in dat burgers een bepaalde mate van politiek vertrouwen nodig hebben om politiek te participeren. Burgers hebben positieve ervaringen nodig met het politieke systeem. Negatieve ervaringen resulteren in dat de burger zich zal vervreemden van de politiek. Aangezien Almond en Verba in de tijd dat politieke participatie nog langs formele lijnen liep dit onderzoek deden heeft dit argument ook alleen betrekking op formele politieke participatie. Aan de hand van dit argument wordt de eerste hypothese opgesteld:

H1: Politiek vertrouwen heeft een positief effect op lokale formele politieke participatie.

Het tweede argument stelt dat politieke wantrouwen in de vorm van scepsis juist van positieve invloed is op politieke participatie. Belangrijk voor dit argument is dat er onderscheid wordt gemaakt, in de woorden van Barnes en Kaase (1979), tussen conventionele (formele) en onconventionele (buitenparlementaire) participatie. Zij stellen dat conventionele participatie een manifestatie is van steun voor de politieke orde en dat conflicten in democratische gemeenschappen leiden tot onconventionele vormen van participatie. Wanneer politieke actoren of het politieke systeem gewantrouwd worden dan voelen burgers zich genoodzaakt om in te grijpen (Hooghe en Marien, 2013). Norris (1999) werkt deze stelling verder uit door te beargumenteren dat politiek wantrouwen niet leidt tot vervreemding van de politiek maar juist tot acties gericht tegen de elite. Aan de hand van dit argument wordt de tweede hypothese opgesteld:

H2: Politiek vertrouwen heeft een negatief effect op lokale buitenparlementaire vormen van politieke participatie.

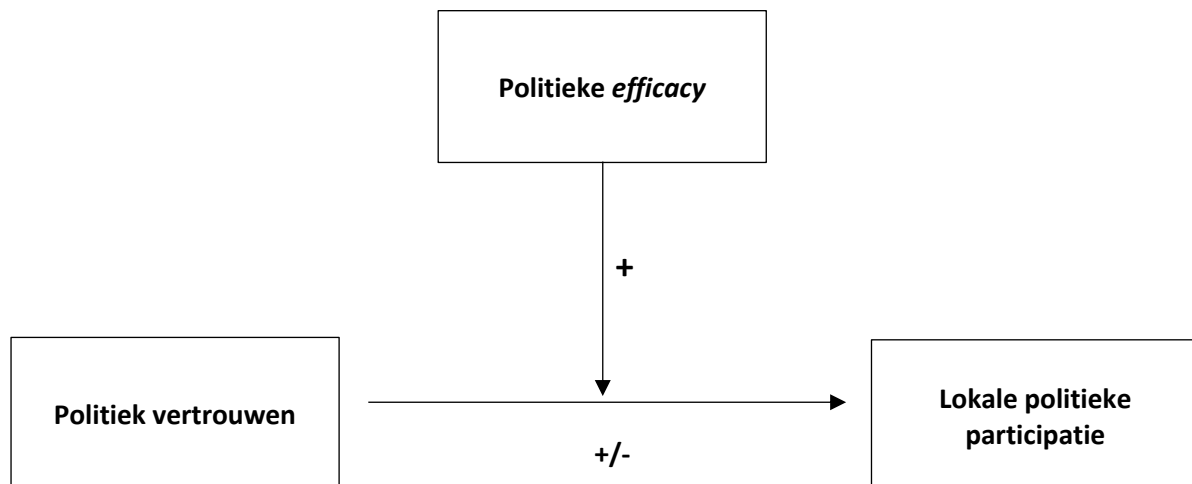
Vanuit de literatuur wordt verondersteld dat politieke *efficacy* van invloed is op de sterkte van het verband tussen vertrouwen en participatie (Easton 1965; Verba et al. 1995). Politieke *efficacy* ook wel politiek zelfvertrouwen is het gevoel van de burger dat hij of zij invloed heeft op de politiek. Er wordt

onderscheid gemaakt tussen interne en externe *efficacy*. Intern houdt in dat dat een persoon zichzelf als capabel genoeg inschat om politiek actief te zijn en extern houdt in dat dat mensen het idee hebben dat het politieke systeem beïnvloedbaar is en dat de overheid handelt naar de wensen van de burger (van der Meer, 2016). Gamson (1968) stelde dat de optimale combinatie voor politieke participatie zich voordoet als een persoon politiek wantrouwend is maar wel het idee heeft dat hij of zij invloed kan uitoefenen op de politiek en dat deze invloed noodzakelijk is (p. 48). Aan de hand van deze inzichten kan gesteld worden dat het verband tussen politiek vertrouwen en politieke participatie afhankelijk is van de mate van politieke *efficacy*. Hieruit worden de volgende twee hypothesen opgesteld:

H3: Het verband tussen politiek vertrouwen en lokale formele politieke participatie is afhankelijk van de mate van politieke *efficacy*.

H4: Het verband tussen politiek vertrouwen en lokale buitenparlementaire politieke participatie is afhankelijk van de mate van politieke *efficacy*.

Het schematische model dat volgt is op beide hypothesen van toepassing. Het hebben van politieke *efficacy* versterkt zowel het positieve als negatieve verband tussen politiek vertrouwen en de verschillende vormen van politieke participatie. Mensen met een hoge mate van *efficacy* zullen, afhankelijk van de vorm, eerder politiek participeren als het vertrouwen hoog of laag is.

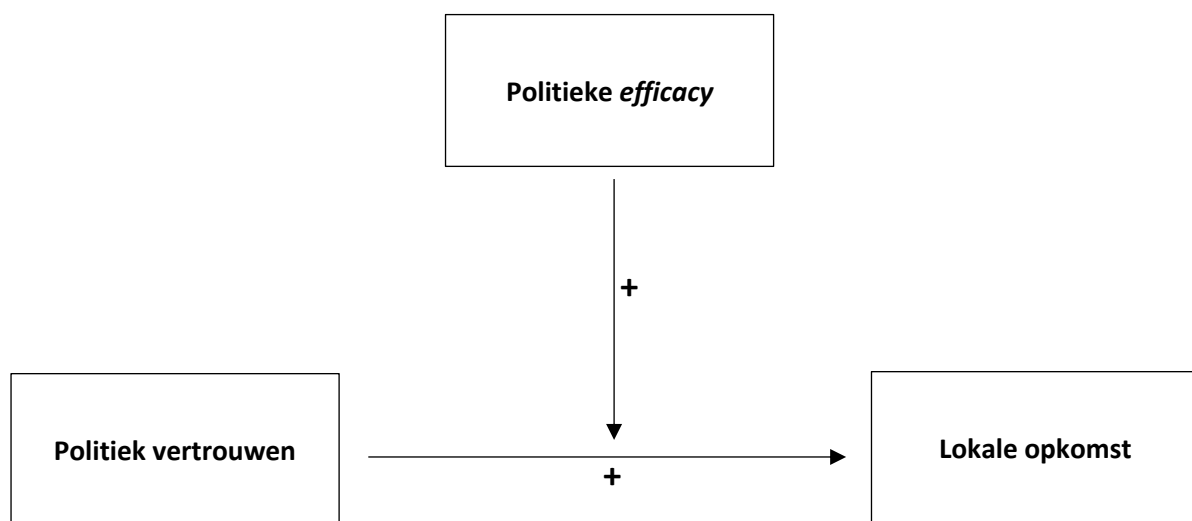

Vanuit de literatuur wordt beargumenteerd dat ontevreden burgers zich zullen onthouden van stemmen (Gabriel, 2015). Ontevredenheid is echter geen directe aanleiding om ook wantrouwend te zijn ten opzichte van de politiek. Er kan wel gesteld worden dat mensen met politiek vertrouwen ook eerder zullen stemmen. Als men namelijk vertrouwen heeft in het politieke systeem en bijbehorende instellingen dan is te verwachten dat mensen door te stemmen ook vorm willen geven aan deze

instellingen. Verder wordt uit de literatuur opgemaakt dat eerdere positieve ervaringen met stemmen de mate van politieke *efficacy* verhogen en dat dit weer resulteert in dat iemand eerder zal stemmen (Wolak, 2018). Hierdoor wordt ook verwacht dat de mate van politieke *efficacy* van invloed is op het verband tussen vertrouwen en stemmen. Hieruit volgen de laatste twee hypothesen:

H5: Politiek vertrouwen heeft een positief effect op lokaal stemmen.

H6: Het verband tussen politiek vertrouwen en lokaal stemmen is afhankelijk van de mate van politieke *efficacy*.

2.4 Controlevariabelen

Om het verband tussen politiek vertrouwen en politieke participatie te onderzoeken moet er rekening gehouden worden met verschillende concepten die ook van invloed zijn op politieke participatie. Politieke interesse wordt gezien als belangrijke politieke attitude. Mensen met weinig interesse in de politiek zullen minder snel geneigd zijn om politiek te participeren (van der Meer, 2016). Al kan wel gesuggereerd worden dat dit meer opgaat voor buitenparlementaire vormen van participatie dan voor formele vormen van participatie en in het specifiek stemmen. Mensen met weinig politieke interesse zullen de momenten aangrijpen dat er met minimale inspanning toch resultaat bereikt kan worden, stemmen is hier het ideale hulpmiddel voor.

Uit de literatuur zijn nog een aantal variabelen geselecteerd waarvan wordt verondersteld dat deze invloed hebben op participatie. Volgens onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau is de lokale participant vaker van middelbare leeftijd of ouder (50+), linksgeoriënteerd en hoogopgeleid (2014). Als laatste wordt sociaal kapitaal in relatie tot politieke participatie meegenomen en dan

specifiek in welke mate mensen een sociaal netwerk tot hun beschikking hebben. Vanuit de literatuur wordt verondersteld dat een hoge mate van sociaal kapitaal van positieve invloed is op politieke participatie (Teorell, 2003).

2.5 Casus Amsterdam

In deze scriptie is ervoor gekozen om Amsterdam als casus te hanteren. De diversiteit qua populatie van Amsterdam biedt de mogelijkheid om op veel verschillende manieren te controleren voor het verband tussen vertrouwen en participatie. Op deze manier is het mogelijk om inzicht te krijgen in dit verband op lokaal niveau. Dat het slechts om inzicht krijgen gaat moet wel expliciet benadrukt worden. Amsterdam is een atypisch voorbeeld voor de Nederlandse lokale politiek. Het is met voorsprong de grootste gemeente in Nederland. De problematiek die in Amsterdam op lokaal niveau speelt zal in andere gemeenten geen rol of een andere rol spelen en vice versa. Hierdoor kunnen er geen wetmatigheden blootgelegd worden die in algemene zin gelden.

3 DATA EN METHODE

In deze sectie wordt eerst besproken welke data gebruikt is voor het onderzoek en hoe de concepten zijn geoperationaliseerd aan de hand van deze data. Daarna wordt besproken waarom er gekozen is voor een logistische regressieanalyse om de data te analyseren.

3.1 Data: Amsterdamse Burgermonitor 2017

Om het verband tussen politiek vertrouwen en politieke participatie in Amsterdam te toetsen is er een kwantitatief onderzoek uitgevoerd. Er is gebruik gemaakt van de survey-data voor de Amsterdamse Burgermonitor 2017. In de survey worden de politieke attitudes, lokale vormen van politieke participatie en demografische achtergrondgegevens van Amsterdammers vastgelegd. De Amsterdamse Burgermonitor wordt eens in de twee jaar afgenomen in opdracht van de gemeente Amsterdam om een breed scala aan opvattingen van de burgers in beeld te brengen (Gemeente Amsterdam, 2017). Voor deze burgermonitor is een willekeurige steekproef getrokken uit de Gemeentelijke Basisregistratie Personen van 11.974 Amsterdammers van 16 jaar en ouder. In dit onderzoek zijn alleen de respondenten gebruikt die 18 jaar of ouder zijn, aangezien dit de stemgerechtigde leeftijd is. Respondenten konden online, telefonisch, schriftelijk of door middel van een face-to-face interview meedoen aan de enquête. De dataverzameling vond plaats van oktober tot en met december 2017. Uiteindelijk hebben 2378 Amsterdammers gereageerd waarvan er 2198 18 jaar of ouder zijn. De dataset is gewogen op stadsdeel, leeftijd, huishoudtype, migratieachtergrond en geslacht. Deze keuze is door

de gemeente gemaakt zodat de dataset de gehele Amsterdamse populatie beter representeert (Gemeente Amsterdam, 2017).

3.2 Afhankelijke variabelen: politieke participatie

Dit onderzoek richt zich op drie afhankelijke variabelen: stemmen, formele en buitenparlementaire participatie. De variabele stemmen wordt gemeten via de vraag 'Als er morgen gemeenteraadsraadverkiezingen gehouden zouden worden, hoe groot is dan de kans dat u gaat stemmen?'. Mensen die er zeker van waren te gaan stemmen zijn vergeleken met mensen die twijfelen of niet gaan stemmen. Aan de hand van deze resultaten wordt een variabele gecreëerd met 0 (twijfel of niet stemmen) en 1 (gaat zeker stemmen). Het aantal respondenten dat aangeeft te gaan stemmen ligt hoger dan het daadwerkelijke cijfer van de verkiezingen in 2018, respectievelijk 72.5% om 52.2% (Het Parool, 2018). Dit kan komen doordat mensen geneigd zijn sociaal wenselijke antwoorden te geven. De vertekening kan ook ontstaan zijn doordat de mensen die politiek participeren ook eerder geneigd zijn om mee te doen aan dit soort surveys.

In de Amsterdamse Burgermonitor worden verschillende vormen van politieke participatie voorgelegd aan de burgers. Formele politieke participatie wordt gemeten door naar een selectie van deze vormen te kijken. Voor formele politieke participatie zijn de volgende antwoorden relevant: (1) Contact opgenomen met een gemeenteraadslid, lid van een bestuurscommissie, wethouder, burgemeester of ambtenaar; (2) Contact opgenomen met politieke partij in de stad; (3) Inspraakavonden van stad of uw stadsdeel bezocht; (4) Gemeenteraadsvergadering of bestuur commissievergadering bezocht; (5) Lid geworden van een politieke partij. Van de respondenten heeft 13.4% één of meer activiteiten ondernomen. De antwoorden worden samengenomen en er wordt een nieuwe variabele gecreëerd waarbij gemeten wordt of iemand wel of niet formeel participeert, met 0 (geen participatie) en 1 (participatie). Hierbij wordt geen rekening gehouden met hoe vaak iemand participeert.

Buitenparlementaire politieke participatie wordt ook gemeten door naar een selectie van vormen van participatie te kijken. Voor buitenparlementaire participatie zijn de volgende antwoorden relevant: (1) Petitie getekend; (2) Berichten over politieke zaken in de stad of uw omgeving gedeeld op sociale media; (3) Op sociale media commentaar gegeven op politieke zaken in de stad; (4) Deelgenomen aan een burgerinitiatief op wijkniveau om zelf problemen op te lossen; (5) Actief in lokale actiegroep. Van de respondenten heeft 28.4% één of meer activiteiten ondernomen. Ook hier worden de antwoorden samengenomen en wordt er een nieuwe variabele gecreëerd waarbij gemeten wordt of iemand wel of niet buitenparlementair participeert, met 0 (geen participatie) en 1 (participatie). Ook hier wordt geen rekening gehouden met hoe vaak iemand participeert.

3.3 Onafhankelijke variabele: politiek vertrouwen

De Amsterdamse Burgermonitor gaat in op verschillende aspecten van politiek vertrouwen. Ten eerste zijn er twee vragen over het functioneren van de gemeente: (1) Kunt u aangeven hoe volgens u het bestuur van de gemeente functioneert?; (2) Kunt u aangeven hoe volgens u het bestuur van uw stadsdeel functioneert?. De antwoorden op deze vragen kunnen gezien worden als evaluatie van de prestaties van de gemeente. Ten tweede wordt er gevraagd naar het vertrouwen van mensen in verschillende instellingen: (3) Het Amsterdamse college van burgemeester en wethouders; (4) De Amsterdamse gemeenteraad; (5) De Amsterdamse gemeenteambtenaren; (6) De Amsterdamse politie. Uit de vraag kan niet opgemaakt worden of er gevraagd wordt naar de zittende politici en ambtenaren of naar de instellingen zelf.

Uit praktische overwegingen is er gekozen om de variabele politiek vertrouwen te construeren aan de hand van het vertrouwen in het college van burgemeester en wethouders, en het vertrouwen in de Amsterdamse gemeenteraad. Met gebruik van Cronbach's alpha kan de interne consistentie tussen de vragen gemeten worden. Uit de test komt een α van 0.895, dit wordt geïnterpreteerd als een zeer hoge interne consistentie. Wanneer de andere vragen ook meegenomen zouden worden als onderdeel van de variabele ontstond er een probleem met de analyse. Veel respondenten hebben niet gereageerd op de vragen over het functioneren van de verschillende besturen. Bij de vraag over de gemeente reageerde bijna 24% van de respondenten niet en bij de vraag over het stadsdeel bijna 35% van de respondenten niet. Dit leverde te veel missende waarden op waardoor de kwaliteit van de analyse achteruitging. Om er zeker van te zijn dat het ontbreken van deze vragen weinig invloed heeft op het resultaat is de interne consistentie tussen de zes vragen berekend. Ook dit resulteerde in een zeer hoge Cronbach's alpha: $\alpha = 0.871$. De vragen over vertrouwen hebben onderling een hoge interne consistentie en daarom kan beargumenteerd worden dat het mogelijk is om enkele vragen weg te laten.

De vragen in de survey worden gemeten van 1 (zeer veel vertrouwen) tot en met 5 (zeer weinig vertrouwen). Voor de interpretatie van de analyse wordt deze schaal voor het gemak omgedraaid naar 1 (zeer weinig vertrouwen) tot en met 5 (zeer veel vertrouwen). Door de gemiddeldes van de twee vragen samen te voegen ontstaat er een variabele die het politiek vertrouwen van de Amsterdamse burger meet met 1 (zeer weinig vertrouwen) tot en met 5 (zeer veel vertrouwen).

3.4 Interactie-effect: politieke *efficacy*

Vanuit de theorie wordt gesuggereerd dat de sterkte van het verband tussen politiek vertrouwen en politieke participatie onderhevig is aan de mate van politieke *efficacy*. Het concept is onderverdeeld in interne en externe *efficacy*. Binnen de Amsterdamse Burgermonitor wordt de volgende vraag gesteld: 'Ik heb voldoende invloed op wat er voor de stad wordt besloten'. Door deze vraagstelling blijft het in

het midden of het hier gaat om de interne of externe *efficacy*. Een persoon kan deze vraag interpreteren door zijn of haar eigen persoonlijke kwaliteiten te beoordelen en hierdoor concluderen wel of niet invloed te kunnen hebben op de politiek (intern). Een persoon kan deze vraag ook interpreteren als dat er genoeg mogelijkheden worden aangeboden vanuit de overheid om zo invloed uit te kunnen oefenen (extern). Om deze reden wordt het onderscheid tussen interne en externe *efficacy* losgelaten en het begrip als één enkel begrip beschouwt. Ook hier wordt de schaal omgedraaid resulterende in 0 (helemaal mee oneens) tot en met 5 (helemaal mee eens).

3.5 Controlevariabelen: demografische kenmerken, politieke interesse en sociaal kapitaal

Om het verband tussen politiek vertrouwen en politieke participatie te onderzoeken is er voor verschillende variabelen gecontroleerd. Politieke interesse wordt gemeten door gebruik te maken van de vraag: 'In welke mate bent u geïnteresseerd in de Amsterdamse Politiek?'. Voor de interpretatie wordt de schaal omgedraaid wat resulteert in 1 (zeer weinig interesse) tot en met 5 (zeer veel interesse). Verder is er gekozen om te controleren voor de demografische gegevens geslacht (man/vrouw), leeftijd (in leeftijdsgroepen), opleiding (laag, middelbaar of hoog naar CBS-verdeling) en etniciteit (autochtoon/ westerse allochtoon/ allochtoon). Verder wordt er gecontroleerd voor de mate van sociaal kapitaal en politieke voorkeur (links, rechts schaal). Sociaal kapitaal wordt gemeten aan de hand van de volgende vragen: 'Er zijn slechts weinig mensen met wie ik echt kan praten'; 'Vaak voel ik mij in de steek gelaten' en 'Er is niemand die speciaal belangstelling voor mij heeft'. Het netwerk aspect van sociaal kapitaal wordt op deze manier in een variabele weergegeven. Ook hier wordt de schaal omgedraaid wat resulteert in 1 (zeer weinig sociaal kapitaal) tot en met 5 (zeer veel sociaal kapitaal).

3.6 Methode: Logistische Regressieanalyse

Het verband tussen politiek vertrouwen en politieke participatie is onderzocht aan de hand van een logistische regressieanalyse. Deze toets is gebruikt zodat de resultaten als kansen geïnterpreteerd kunnen worden. Door de toepassing van deze toets is het mogelijk om te bepalen wat de kans is op verschillende soorten participatie gebaseerd op de onafhankelijke variabelen in het model. De betrouwbaarheid van het model is getoetst aan de hand van de Omnibus Test, de Hosmer en Lemeshow Test en Nagelkerke's R^2 . De Omnibus Test bepaalt of nieuwe modellen een betere voorspellende waarde hebben. Dit wordt bepaald door vast te stellen of de nieuwe modellen beter in staat zijn om de kans op de afhankelijke variabele te voorspellen dan een model zonder onafhankelijke variabelen. Wanneer deze test significant is kan aangenomen worden dat het model van toegevoegde waarde is. De tweede test toetst de *goodness of fit* van het model, of te wel of het model de beschikbare data

goed kan classificeren. Wanneer de test niet significant is kan aangenomen worden dat het model de data goed kan classificeren (Hosmer en Lemeshow, 2013). De derde toets is vergelijkbaar met de R^2 toets bij lineaire regressie. Deze toets geeft weer welke mate van de variantie in het model verklaard wordt door de onafhankelijke variabelen. Binnen de literatuur staat deze R^2 wel ter discussie. Al wordt Nagelkerke's variant wel gezien als de meest gangbare methode om de variantie te verklaren (Nagelkerke, 1991).

Voor de presentatie van de resultaten is ervoor gekozen om de odds ratio's ($\text{Exp}(B)$) te presenteren. Een logistische regressieanalyse geeft ook logit parameters (B) terug. Dit zijn waarden vergelijkbaar met de bèta bij lineaire regressie. De logit parameters hebben het voordeel dat de effecten intuïtief makkelijker geïnterpreteerd kunnen worden. Een positieve coëfficiënt toont dat wanneer x toeneemt y toeneemt en een negatieve coëfficiënt toont dat wanneer x toeneemt y afneemt. Het nadeel aan deze waarden is dat het effect wel makkelijk af te lezen is alleen de sterkte van het effect niet. De logits zijn namelijk op een logaritmische schaal gepresenteerd. Voor de daadwerkelijke uitspraken over de resultaten is daarom voor odds ratio's gekozen. De odds ratio geeft een vergelijkende kans weer. Een simpel voorbeeld: Wanneer de kans op stemmen wordt berekend aan de hand van leeftijd (in jaren) en de $\text{Exp}(B)$ van leeftijd is 1.011. Dan neemt dan kans op stemmen met ieder jaar dat jij ouder wordt met 1.1% toe ten opzichte van het jaar daarvoor. Voor de interpretatie van de tabellen moet er wel opgelet worden dat de odds ratio's niet met elkaar te vergelijken zijn, de getallen staan niet in verhouding tot elkaar aangezien ze waarden aan kunnen nemen van 0 tot oneindig en ze alleen een vergelijkende kans weergeven binnen een specifieke onafhankelijke variabele. De significantieniveaus gelden zowel voor de B als $\text{Exp}(B)$ aangezien de $\text{Exp}(B)$ niets meer is dan een andere wiskundige toepassing van B .

3.7 Descriptieve statistieken

In Figuur 1 volgt een overzicht van alle afhankelijke en onafhankelijke variabelen die meegenomen zijn in het model.

FIGUUR 1: DESCRIPTIEVE STATISTIEKEN

Afhankelijke variabelen	N	Min	Max	Gem	Std. Dev
Formele politieke participatie	2198	.00	1.00	.134	.340
Buitenparlementaire politieke participatie	2198	.00	1.00	.284	.451
Stemmen	2198	.00	1.00	.727	.446
Onafhankelijke variabelen					
Politiek vertrouwen	1905	1	5	3.19	0.77
Politieke efficacy	1931	1	5	2.42	0.99
Sociaal kapitaal	2148	1	5	4.08	0.95
Politieke interesse	2188	1	3	1.80	0.60
<i>Weinig interesse</i>	664				
<i>Gematigde interesse</i>	1303				
<i>Veel interesse</i>	220				
Opleiding	2012	1	3	2.44	0.78
<i>Laagopgeleid</i>	358				
<i>Middelbaar opgeleid</i>	415				
<i>Hoogopgeleid</i>	1238				
Gender	2197	0	1	0.51	0.50
Man	1070				
Vrouw	1127				
Politieke positie	1910	1	3	1.73	0.85
Links	1027				
Midden	380				
Rechts	504				
Leeftijd	2198	1	5	3.26	1.12
<i>18-22</i>	159				
<i>23-29</i>	416				
<i>30-44</i>	596				
<i>45-66</i>	746				
<i>67 en ouder</i>	282				
Etniciteit	2198	1	3	1.83	0.89
<i>Autochtonen</i>	1079				
<i>Westerse allochtonen</i>	411				
<i>Niet-westerse allochtonen</i>	708				

Data: Amsterdamse Burgermonitor 2017

4 RESULTATEN

In deze sectie worden de resultaten van het onderzoek naar het verband tussen politiek vertrouwen en politieke participatie in Amsterdam besproken. Eerst worden de resultaten van formele politieke participatie behandeld daarna worden de resultaten van buitenparlementaire politieke participatie besproken en er wordt afgesloten met de resultaten van stemmen als vorm van participatie. Ondanks dat politiek vertrouwen centraal staat in dit onderzoek worden ook enkele andere opvallende resultaten uit het onderzoek uitgelicht

4.1 Formele participatie in Amsterdam

In figuur 2 worden de resultaten van het onderzoek naar de invloed van politiek vertrouwen op formele politieke participatie besproken. Eerst wordt de geldigheid van het model besproken en daarna worden de resultaten toegelicht. De resultaten van de Omnibus Test zijn significant. Hierdoor wordt aangenomen dat ieder model de afhankelijke variabele beter kan voorspellen dan het model zonder voorspellers. De resultaten van de Hosmer en Lemeshow Test zijn niet significant waardoor aangenomen kan worden dat het model in staat is om de data te classificeren. Nagelkerke's R^2 laat zien dat de variantie per model beter verklaard wordt. De R^2 per model is echter aan de lage kant gezien dat het hoogste resultaat niet boven de 0.138 (model 5) uitkomt. Dit houdt veel ruimte over voor andere variabelen die van invloed zijn op formele politieke participatie in Amsterdam

Vanuit de literatuur werd verwacht dat politiek vertrouwen positief in verband staat met formele politieke participatie. De resultaten tonen echter een negatief significant verband (.728 in model 5). In woorden uitgedrukt houdt dit in dat naarmate het politiek vertrouwen van een persoon toeneemt de kans kleiner wordt dat hij of zij formeel politiek participeert.

Uit de resultaten van figuur 2 blijkt verder dat de kans op formele politieke participatie toeneemt wanneer men meer interesse krijgt in de politiek. Zo is de kans op participatie ongeveer dertien keer groter voor mensen met veel politieke interesse dan voor mensen met weinig politieke interesse en ongeveer drie keer groter voor mensen met veel politieke interesse dan voor mensen met gematigde interesse.¹ Verder blijkt dat laagopgeleiden een kleinere kans hebben dan hoogopgeleiden op formele politieke participatie maar dat dit verband niet opgaat voor middelbaar opgeleiden en hoogopgeleiden. Ook blijkt dat autochtonen en westerse allochtonen beiden een grotere kans hebben op formele politieke participatie dan niet-westerse allochtonen.

¹ Om de kansen te berekenen die voor de referentiegroep gelden moet de volgende formule toegepast worden: $1/\text{Exp}(B)$. Om deze kans voor veel politieke interesse ten opzichte van weinig politieke interesse en gematigde politieke interesse te berekenen wordt gebruik gemaakt van de $\text{Exp}(B)$ van 'weinig interesse' en 'gematigde interesse' wat resulteert in $1/0.077 \approx 12.99$ en $1/0.301 \approx 3.32$.

FIGUUR 2. LOGISTISCHE REGRESSIE ANALYSE: HET EFFECT VAN POLITIEK VERTROUWEN OP FORMELE PARTICIPATIE

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5	Model 6
	Exp(B)	Exp(B)	Exp(B)	Exp(B)	Exp(B)	Exp(B)
Politiek vertrouwen	.765**	.765**	.744**	.760**	.728**	.625*
Politieke efficacy		.999		.952	.941	.760
Politieke interesse (Ref = Veel interesse)						
Weinig interesse			.074***	.073***	.084***	.085***
Gematigde interesse			.287***	.285***	.274***	.278***
Politieke efficacy * Politiek vertrouwen						1.070
Sociaal kapitaal					1.006	1.006
Opleiding (Ref = Hoogopgeleid)						
Laagopgeleid					.494*	.492*
Middelbaar opgeleid					.711	.712
Man (Ref = Vrouw)					1.155	1.150
Politieke positie (Ref = Rechts)						
Links					1.167	1.173
Midden					1.119	1.125
Leeftijd (Ref = 45-66)						
18-22 jaar					1.075	1.087
23-29 jaar					.756	.757
30-44 jaar					.741	.740
66 of ouder					.884	.888
Etniciteit (Ref = Niet-westerse allochtonen)						
Autochtonen					1.836**	1.828**
Westerse allochtonen					1.803**	1.806**
Constant	.460*	.461	1.696	1.802	1.426	2.237
Nagelkerke R2	.009	.009	.113	.113	.141	.141
Omnibus test: X²	8.133**	8.133*	100.917***	101.318***	127.007***	127.566***
Hosmer en Lemeshow test: X²	7.794	12.081	6.181	7.516	11.480	6.465

N= 1521. *p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001. Data: Amsterdamse Burgermonitor 2017.

Opvallend is verder dat politieke *efficacy* geen belang lijkt te spelen bij formele politieke participatie. Er worden geen significante resultaten gevonden voor de mate van politieke *efficacy* in de analyse. Het mogelijke interactie-effect van politieke *efficacy* is ook niet waarneembaar. Uit deze bevindingen blijkt dat hypothese 1 en hypothese 3 verworpen kunnen worden.

4.2 Buitenparlementaire participatie in Amsterdam

In figuur 3 worden de resultaten van het onderzoek naar de invloed van politiek vertrouwen op buitenparlementaire politieke participatie besproken. Bij de geldigheid van de modellen moet een kanttekening worden geplaatst. De Hosmer en Lemeshow Test laat zien dat model 4, 5 en 6 moeite hebben met het classificeren van de data. Het complete model hoeft niet direct verworpen te worden maar er moet wel voorzichtig omgegaan worden met de interpretatie van de resultaten (Allison, 2013).

Ook voor dit model wordt een lage R^2 waargenomen van .125 (model 5) waardoor er veel ruimte overblijft voor andere onafhankelijke variabelen om van waarde te zijn om de kans op buitenparlementaire participatie in Amsterdam te verklaren.

Vanuit de literatuur werd verwacht dat politiek vertrouwen negatief in verband staat met buitenparlementaire politieke participatie. Uit de resultaten is dit verband waar te nemen. Er wordt in model 5 een significant negatief verband tussen politiek vertrouwen en buitenparlementaire politieke participatie waargenomen. Wanneer het politiek vertrouwen van een persoon toeneemt neemt de kans op buitenparlementaire participatie af (0.718). In andere woorden, wanneer iemand politiek wantrouwer wordt neemt de kans op buitenparlementaire politieke participatie toe.

Uit de resultaten van figuur 3 kan verder geconcludeerd worden dat politieke interesse ook voor buitenparlementaire politieke participatie belangrijk is. De kans is op participatie is 4.4 (1/ .227) keer groter voor mensen met veel politieke interesse dan voor mensen met weinig politieke interesse en 1.82 (1/ .547) keer groter voor mensen met veel interesse dan voor mensen met gematigde politieke interesse. Ook is de kans groter voor hoogopgeleiden dan voor laag- en middelbaar opgeleiden dat zij buitenparlementair participeren. Verder zijn het vooral jonge mensen die op deze manier participeren. Ook wanneer er getoetst wordt voor andere referentiecategorieën blijft de kans groter voor 18 tot en met 29-jarigen zij op deze manier participeren. Er blijkt ook dat autochtonen en westerse allochtonen beiden een grotere kans hebben op buitenparlementaire politieke participatie dan niet-westerse allochtonen.

Ook hier valt op dat politieke *efficacy* geen belang speelt bij buitenparlementaire politieke participatie. Er worden geen significante resultaten gevonden voor de mate van *efficacy* in de analyse. Het mogelijke interactie-effect van politieke *efficacy* is ook niet waarneembaar. Uit deze bevindingen blijkt dat hypothese 2 aangenomen kan worden en hypothese 4 verworpen moet worden.

FIGUUR 3. LOGISTISCHE REGRESSIEANALYSE: HET EFFECT VAN POLITIEK VERTROUWEN OP BUITENPARLEMENTAIRE PARTICIPATIE

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5	Model 6
	Exp(B)	Exp(B)	Exp(B)	Exp(B)	Exp(B)	Exp(B)
Politiek vertrouwen	.796**	.836*	.770**	.819*	.718***	.758
Politieke efficacy		.890		.862*	.844**	.913
Politieke interesse (Ref = Veel interesse)						
Weinig interesse			.228***	.219***	.227***	.227***
Gematigde interesse			.590**	.578**	.547***	.544***
Politieke efficacy * Politiek vertrouwen						.976
Sociaal kapitaal					1.112	1.112
Opleiding (Ref = Hoogopgeleid)						
Laagopgeleid					.507**	.508**
Middelbaar opgeleid					.700*	.700*
Man (Ref = Vrouw)					1.130	1.131
Politieke positie (Ref = Rechts)						
Links					1.300	1.299
Midden					.952	.949
Leeftijd (Ref = 45-66)						
18-22 jaar					2.542***	2.535**
23-29 jaar					1.456*	1.455*
30-44 jaar					1.284	1.284
66 of ouder					.800	.800
Etniciteit (Ref = Niet-westerse allochtonen)						
Autochtonen					1.607**	1.609**
Westerse allochtonen					1.988***	1.986***
Constant	1.083	1.230	2.244	2.707**	1.512	1.283
Nagelkerke R2	.009	.012	.061	.066	.125	.126
Omnibus test: X²	9.364**	13.199**	65.720***	71.695***	139.303***	139.413***
Hosmer en Lemeshow test: X²	5.245	11.258	3.849	17.712*	18.804**	20.847**

N= 1521. *p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001. Data: Amsterdamse Burgermonitor 2017.

4.3 Stemmen in Amsterdam

In figuur 4 worden de resultaten besproken van het onderzoek naar de invloed van politiek vertrouwen op stemmen in Amsterdam. De resultaten van de Omnibus Test zijn significant. Hierdoor wordt aangenomen dat ieder model de afhankelijke variabele beter kan voorspellen dan het model zonder voorspellers. De resultaten van de Hosmer en Lemeshow Test zijn niet significant (met uitzondering van model 3) waardoor aangenomen kan worden dat het model in staat is om de data te classificeren. Nagelkerke's R² laat zien dat de variantie per model beter verklaard wordt. De R² van .346 (model 5) toont dat meer dan een derde van de variantie verklaard wordt door het model.

FIGUUR 4. LOGISTISCHE REGRESSIEANALYSE: HET EFFECT VAN POLITIEK VERTROUWEN OP STEMMEN

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5	Model 6
	Exp(B)	Exp(B)	Exp(B)	Exp(B)	Exp(B)	Exp(B)
Politiek vertrouwen	1.254*	1.129	1.218*	1.105	1.138	.768
Politieke efficacy		1.288**		1.255**	1.338**	.773
Politieke interesse (Ref = Veel interesse)						
Weinig interesse			.049***	.050***	.050***	.054***
Gematigde interesse			.272**	.277**	.261**	.286**
Politieke efficacy * Politiek vertrouwen						1.190
Sociaal kapitaal					1.367**	1.370**
Opleiding (Ref = Hoogopgeleid)						
Laagopgeleid					.289***	.283***
Middelbaar opgeleid					.568*	.570*
Man (Ref = Vrouw)					.955	.958
Politieke positie (Ref = Rechts)						
Links					1.202	1.213
Midden					.676	.696
Leeftijd (Ref = 45-66)						
18-22 jaar					.414**	.406**
23-29 jaar					.162***	.160***
30-44 jaar					.347***	.341***
66 of ouder					1.263	1.242
Etniciteit (Ref = Niet-westerse allochtonen)						
Autochtonen					2.369***	2.348***
Westerse allochtonen					.721	.720
Constant	2.248**	1.722	13.877***	10.799***	5.450**	15.673**
Nagelkerke R2	.007	.020	.179	.187	.346	.350
Omnibus test: X²	6.147*	17.586***	168.824***	176.976***	346.090***	349.533***
Hosmer en Lemeshow test: X²	8.822*	9.357	1.834	14.614	14.667	12.162

N= 1520. *p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001. Data: Amsterdamse Burgermonitor 2017.

Vanuit de literatuur werd verwacht dat politiek vertrouwen positief in verband staat met de kans op stemmen. De analyse toont dit verband in model (1), als het politieke vertrouwen toeneemt, neemt ook de kans op stemmen toe. Wanneer er echter gecontroleerd wordt voor andere variabelen valt de significantie weg. Hieruit kan geconcludeerd worden dat in Amsterdam politiek vertrouwen geen effect heeft op stemmen.

Uit de analyse blijkt verder dat het hebben van politieke *efficacy* positieve invloed heeft op de kans om te gaan stemmen. Hierbij moet wel de kanttekening geplaatst worden dat in model 2 waarbij politieke *efficacy* als enige controle variabele wordt meegenomen de R² slechts .020 bedraagt. Politieke *efficacy* levert dus slechts een kleine bijdrage aan de voorspellende waarde van het model. Uit model 5 blijkt verder dat als de mate van sociaal kapitaal toeneemt de kans groter wordt dat een persoon gaat

stemmen. Ook is de kans groter op stemmen voor mensen met veel politieke interesse dan voor mensen met weinig of gemiddelde interesse. Verder kan geconcludeerd worden dat de kans om te gaan stemmen voor mensen boven de 44 groter is dan voor mensen onder de 44. Dat de kans op stemmen groter is voor hoogopgeleiden dan voor laagopgeleiden. En dat de kans op stemmen voor autochtonen meer dan twee keer zo groot is dan voor niet-westerse allochtonen.

Ondanks dat politieke *efficacy* wel uitmaakt voor de kans om te gaan stemmen heeft het een discutabel effect op het verband tussen politiek vertrouwen en stemmen. Het interactie-effect toont geen significante resultaten bij een p-waarde van 0.05 maar wel bij een p-waarde van 0.1 ($p = 0.064$). Er kan daarom voorzichtig gesteld worden dat er wel sprake is van een interactie-effect van politieke *efficacy* op het verband tussen politiek vertrouwen en politieke participatie. Uit deze bevindingen blijkt dat hypothese 6 overwogen kan worden en hypothese 5 verworpen.

5 CONCLUSIE

In deze scriptie is de vraag onderzocht in hoeverre politiek vertrouwen van invloed is op politieke participatie in Amsterdam. Politieke participatie is opgesplitst in stemmen, formele en buitenparlementaire participatie. Politiek vertrouwen is gemeten aan de hand van vertrouwen in de Amsterdamse gemeenteraad en vertrouwen in het Amsterdamse college van Burgemeester en Wethouders. Uit het onderzoek blijkt dat wanneer politiek vertrouwen toeneemt de kans op formele en buitenparlementaire participatie afneemt. Verder blijkt dat politiek vertrouwen geen effect heeft op de kans om te gaan stemmen. Het interactie-effect van politieke *efficacy* op het verband tussen politiek vertrouwen en politieke participatie wordt niet waargenomen bij de analyses van formele en buitenparlementaire participatie. Wel wordt er net buiten de marges van wat acceptabel is, een effect waargenomen voor het interactie-effect van politieke *efficacy* op het verband tussen politiek vertrouwen en stemmen. Dit staat echter ter discussie aangezien de p-waarde tussen de 0.05 en 0.1 ligt. Verder wordt ook duidelijk uit de analyses dat politiek vertrouwen slechts een marginale rol speelt voor de verklarende kracht van de modellen. De R^2 komt niet boven de 0.009 uit bij de drie verschillende analyses waar alleen vertrouwen meegenomen is als onafhankelijke variabele. Dit leidt tot de conclusie dat de attitude politiek vertrouwen slechts een kleine rol speelt bij politieke participatie in Amsterdam.

6 DISCUSSIE

De hypotheses in dit onderzoek zijn opgesteld aan de hand van de bestaande literatuur over het verband tussen de twee concepten. Eerder werd al aangegeven dat deze literatuur voornamelijk ingaat op participatie op nationaal niveau en dat deze scriptie inzicht moet bieden in de verbanden op lokaal

niveau. In deze sectie worden de resultaten besproken die overeenkomen of juist verschillen met de literatuur over het verband op nationaal niveau en wordt er ingegaan op hoe dit verschil mogelijk ontstaan is. Daarna zal er besproken worden welke implicaties de bevindingen hebben voor de Amsterdamse politiek. En wordt er afgesloten met de gebreken van het onderzoek en suggesties voor vervolgonderzoek.

6.1 Verschillen en overeenkomsten nationale en lokale politiek

Bij het verband tussen politiek vertrouwen en lokale formele participatie is het opvallend dat er een negatief verband gevonden wordt. Uit de literatuur werd verwacht dat politiek vertrouwen een positief effect heeft op formele participatie (Almond en Verba, 1963). Er kan beargumenteerd worden dat burgers geen motivatie halen uit vertrouwen om lokaal formeel te participeren. Uit de resultaten blijkt dat interesse in de lokale politiek van groter belang is voor de kans op lokale politieke participatie. In figuur 1 wordt echter duidelijk dat bijna 90% van de Amsterdammers in de steekproef aangeeft weinig tot gematigde interesse te hebben in de politiek. Terwijl bijna drie kwart van de Amsterdammers in de burgermonitor aangeeft dat zij 'niet veel, maar ook niet weinig' tot 'zeer veel vertrouwen' hebben in de politiek.² Hieruit kan opgemaakt worden dat het merendeel van de burgers geen interesse heeft maar wel gemiddeld tot zeer veel vertrouwen in de lokale politiek. Dit lijkt politieke passiviteit door vertrouwen in de hand te werken. Dit is in lijn met de verwachtingen van Gamson (1968) dat te veel politiek vertrouwen resulteert in politiek apathische burgers. Ondanks dat de lokale politiek dicht bij de burger ligt, is de interesse in de lokale politiek marginaal.

Ten tweede is opvallend dat de mensen die wel wantrouwend zijn richting de lokale politiek, gebruik maken van de formele kanalen om te participeren terwijl juist verwacht werd dat zij zich zouden richten op buitenparlementaire vormen van participatie (Hooghe en Marien, 2013). Beargumenteerd kan worden dat de formele mogelijkheden op lokaal niveau toegankelijker zijn dan op nationaal niveau en dat de lokale politiek beter te begrijpen is dan de nationale politiek (John, 2001). Doordat de lokale politiek beter te begrijpen en toegankelijker is, kan gesteld worden dat wantrouwen niet leidt tot vervreemding zoals Almond en Verba (1963) stellen maar juist formele participatie aanmoedigt.

Het verband tussen politiek vertrouwen en lokale buitenparlementaire participatie is in zekere mate hetzelfde als dat op nationaal niveau. Als het lokale politieke vertrouwen afneemt dan wordt de kans op lokale buitenparlementaire participatie groter. Het traditionele argument kan ook hier gehanteerd worden. De vormen richten zich tegen de elite en dat vormen gebruikt worden die door de burger zelf geïnitieerd zijn omdat de overheid en de mogelijkheden die zij bieden niet vertrouwd

² Zie voor toelichting de appendix: figuur 5.

worden. De vraag is nu of het twee verschillende groepen burgers zijn die participeren aangezien wantrouwen zowel leidt tot formele als buitenparlementaire participatie.

Er is geen verband gevonden tussen politiek vertrouwen en lokaal stemmen in de analyse. Verwacht werd dat politiek vertrouwen van positieve invloed is op de kans om te gaan stemmen. Dit kan veroorzaakt worden door dat er sociale druk ligt op de keuze om te gaan stemmen en niet zozeer of iemand wel of geen vertrouwen heeft in de politiek. Mensen verwachten dat er minachtend wordt gereageerd als zij de keuze maken om niet te gaan stemmen (Green en Gerber, 2010). Dit is ook terug te zien in de resultaten op de vraag die gehanteerd is om de variabele stemmen te construeren. Meer dan 70% gaf namelijk aan dat zij van plan waren om te gaan stemmen terwijl de eerste verkiezingen na de afname van de Burgermonitor een opkomst had van net boven de 50% (Het Parool, 2018).

De rol van politieke *efficacy* op het verband tussen vertrouwen en participatie blijft onduidelijk. Voor formele en buitenparlementaire participatie wordt er geen verband gevonden terwijl bij de kans op stemmen met enige onzekerheid wel gesteld kan worden dat de mate van *efficacy* uitmaakt. Vervolgonderzoek zal uit moeten maken hoe dit verschil ontstaat.

6.2 De Amsterdamse politiek

Politiek vertrouwen is van minimaal belang om de kans op politieke participatie te voorspellen. Belangrijker zijn de resultaten die bij de controlevariabelen weergegeven worden. Eens te meer wordt bevestigd dat het voornamelijk hoogopgeleide, autochtone burgers zijn met veel interesse in de politiek die participeren. Deze scriptie toont aan dat politiek vertrouwen niet als eerste prioriteit geldt om een gelijke verdeling van burgers in politieke participatie te bewerkstelligen.

6.3 Beperkingen en vervolgonderzoek

Zowel de operationalisering van politieke *efficacy* als de variabele stemmen staan ter discussie. Politieke *efficacy* kent meer dimensies in plaats van de platgeslagen variant die nu gebruikt is. Voor vervolgonderzoek is het van toegevoegde waarde als het concept duidelijk de interne en externe dimensie belichaamt. De variabele stemmen staat op meerdere vlakken ter discussie. Ten eerste is niet gemeten of iemand daadwerkelijk gestemd heeft en ten tweede is het antwoord op de vraag onderhevig aan sociale wenselijkheid. Deze keuze is gemaakt

De resultaten in dit onderzoek zijn slechts te generaliseren naar de Amsterdamse populatie. Dit komt omdat de dataset gewogen is om zo de Amsterdamse populatie beter te representeren. De inzichten die opgedaan zijn gelden daarom ook alleen voor Amsterdam. Vervolgonderzoek zal de te onderzoeken populatie uit moeten breiden om zo met grotere zekerheid uitspraken te kunnen doen over het verband tussen politiek vertrouwen en politieke participatie op lokaal niveau.

Verder zal onderzocht moeten worden wat burgers wel beweegt om te gaan participeren. In deze scriptie is duidelijk geworden dat het verband tussen politiek vertrouwen en politieke participatie in Amsterdam zwak is.

6 LITERATUUR

- Allison, P. (2013). *Why I don't Trust the Hosmer-Lemeshow Test for Logistic Regression*. Verkregen via <https://statisticalhorizons.com/hosmer-lemeshow>. (27-01-2019).
- Almond, G., & Verba, S. (1963). *The Civic Culture*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Barnes, S. H., & Kaase, M. (1979). *Political Action: Mass Participation in Five Western Democracies*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Citrin, J., & Stoker, L. (2018). Political trust in a cynical age. *Annual Review of Political Science*, 21, 49-70.
- Dahl, R. A. & Tufte, E. R. (1973). *Size and Democracy*. Stanford: Stanford University Press.
- Dalton, R. J. (2008). Citizenship norms and the expansion of political participation, *Political studies*, 56(1), 76-98.
- Easton, D. (1965). *A systems analysis of political life*. New York: Wiley.
- Easton, D. (1975). A re-assessment of the concept of political support. *British journal of political science*, 5(4), 435-457.
- Fitzgerald, J., & Wolak, J. (2016). The roots of trust in local government in western Europe. *International Political Science Review*, 37(1), 130-146.
- Gabriel, O. W. (2015). When representation fails: behavioural reactions to perceived failure of political representation in France and Germany. *Citizenship and Democracy in an Era of Crisis*. Routledge, 75-96.
- Gamson, W. A. (1968). *Power and Discontent*. The Dorsey Press.
- Gemeente Amsterdam, Bureau Onderzoek en Statistiek. (2017). *Amsterdams Burgermonitor 2017*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.
- Green, D. P., & Gerber, A. S. (2010). Introduction to social pressure and voting: New experimental evidence. *Political Behavior*, 32(3), 331-336.
- Het Parool. (2018). *Dit is de uitslag van de gemeenteraadsverkiezing*. Verkregen van <https://www.parool.nl/verkiezingen/dit-is-de-uitslag-van-de-gemeenteraadsverkiezing~a4582869/>. (27-01-2019).
- Hetherington, M. J. (1998). The political relevance of political trust. *American political science review*, 92(4), 791-808.
- Hooghe, M., & Marien, S. (2013). A comparative analysis of the relation between political trust and forms of political participation in Europe. *European Societies*, 15(1), 131-152.
- Hosmer Jr, D. W., Lemeshow S. & Sturdivant, R. X. (2013). *Applied logistic regression*. John Wiley & Sons.
- John, P. (2001). *Local Governance in Western Europe*. London: Sage.

- Lijphart, A. (1998). *The problem of low and unequal voter turnout-and what we can do about it*.
- Miller, A. H. (1974). Rejoinder to 'Comment' by Jack Citrin: Political Discontent or Ritualism?. *The American Political Science Review*, 68(3), 989–1001.
- Mishler, W., & Rose, R. (1997). Trust, distrust and skepticism: Popular evaluations of civil and political institutions in post-communist societies. *The journal of politics*, 59(2), 418-451.
- Nagelkerke, N. J. (1991). A note on a general definition of the coefficient of determination. *Biometrika* 78(3), 691-692.
- Norris, P. (Ed.) (1999). *Critical Citizens: Global Support for Democratic Government*. Oxford: Oxford University Press.
- Pettersen, P. A., & Rose, L. E. (1996). Participation in local politics in Norway: Some do, some don't; some will, some won't. *Political Behavior*, 18(1), 51-97.
- Raad voor het openbaar bestuur. (2012). *Loslaten in vertrouwen. Naar een nieuwe verhouding tussen overheid, markt en samenleving*. Den Haag.
- Rijksoverheid. (2013). *Troonrede 2013*. Verkregen van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2013/09/17/troonrede-2013>. (27-01-2019).
- Teorell, J., Mariano, T., & Montero, J. R. (2007). 13 Political participation. In Van Deth, J. W., Montero, J. R., & Westholm, A. (Eds.), *Citizenship and involvement in European democracies: A comparative analysis*. Routledge.
- Teorell, J. (2003). Linking social capital to political Participation: Voluntary associations and networks of recruitment in Sweden. *Scandinavian Political Studies*, 26(1), 49-66.
- Tonkens, E. Trappenburg, M., Hurenkamp, M., & Schmidt, J. (2015). *Montessori-democratie. Spanningen tussen burgerparticipatie en de lokale politiek*. Utrecht/Amsterdam: Universiteit voor Humanistiek/Amsterdam University Press.
- Van Berkel, J. (2015). *Memo*. Verkregen van https://assets.amsterdam.nl/publish/pages/856731/plan_van_aanpak_openstadsdeel.pdf. (27-01-2019).
- Van der Meer, T. W. G. (2010). In what we trust? A multi-level study into trust in parliament as an evaluation of state characteristics. *International review of administrative sciences*, 76(3), 517-536.
- Van der Meer, T. W. G. (2016). De lokale democratie en het probleem van participatieve ongelijkheid. *Mens en Maatschappij*, 91(4), 357-380.
- Van der Meer, T. W. G., & van der Kolk, H. (Eds.). (2016). *Democratie dichterbij: lokaal kiezersonderzoek 2016*.
- Van der Meer, T. W. G. (2017). Political Trust and the "Crisis of Democracy". *Oxford Research Encyclopedias*.
- Van Deth, J. W. (2014). A conceptual map of political participation. *Acta Politica*, 49(3), 349-367.
- Van Houwelingen, P., Boele, A., & Dekker, P. (2014). *Burgermacht op eigen kracht? Een brede verkenning van ontwikkelingen in burgerparticipatie*. Den Haag: SCP.
- Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality*. Cambridge: Harvard University Press.
- Verba, S., Burns, N., & Schlozman, K. L. (1997). Knowing and caring about politics: Gender and political engagement. *The Journal of Politics*, 59(4), 1051-1072.
- Wolak, J. (2018). Feelings of political efficacy in the fifty states. *Political Behavior*, 40(3), 763-784.

7 APPENDIX

Figuur 5: Frequentieverdeling politiek vertrouwen

Zeer weinig vertrouwen	64
1.50	19
Weinig vertrouwen	148
2.50	82
Niet veel, maar ook niet weinig vertrouwen	823
3.50	183
Veel vertrouwen	539
4.50	16
Zeer veel vertrouwen	31
Totaal	1905
Missing	293
N = 2198	

Toelichting voetnoot: $((823+183+539+16+31)/ 2198) \approx 72.43$